

III. RÉSZ: INTÉZETI KÉPZÉS

AZ EZREDFORDULÓN

Amikor 1998. október végén a nemzetközi közönség a „Tűzoltóképzés harmadik évezred küszöbén” című, az iskola félévszázados fennállása tiszteletére tartott tudományos konferencia előadásait hallgatta, kevesen gondolhatták, hogy egy bő esztendő és megszűnik a Tűzvédelmi Oktatási Központ. Ekkor még arról folyt a vita kilenc európai ország tűzoltóiskolái és a hazai szakemberek között, hogy milyen kihívásokra kell és hogyan lehet a legjobban felkészíteni a következő évszázad tűzoltóit.

A kihívások között egyre többször hangzott el a katasztrófák veszélye, mint egyre inkább általános és mindennapossá váló jelenség, amely a tűzoltók számára fokozott megpróbáltatást jelent. Akkor a résztvevők a feladat oldaláról boncolgatták a kérdéskört és fel sem merült, hogy belátható közelségben vannak az ehhez kapcsolódó szervezeti változások.

A 2000. január 1-jével kialakított katasztrófavédelmi szervezet létrehozásának hazai előkészületei akkor már – igaz, rendkívül eltérő módon, mértékben és ütemben – már másfél évtizede folytak. Az indíttatás két egymástól merőben különböző esemény szolgáltatta. Néhány hónap eltérés volt a csernobili atomkatasztrófa és a Balaton vidékén történt „berhidaiként” elhíresült földrengés között. A közös, de rendkívül megdöbbentő felismerés az volt, hogy az ország sem a civilizációs, sem a természeti katasztrófák elleni védekezésre nem tud gyorsan és határozottan reagálni. Sem az észlelés, sem a riasztás, sem az esetleges beavatkozók irányítása, sem a lakosság tájékoztatása, sem a segítségnyújtás nincs összehangolva, a cselekvések ötletszerűek.

A kor politikai és közigazgatási vezetése döbbenet tapasztalta az ország védtelenségét. Döntés született a katasztrófaelhárítás helyzetének áttekintésére. Az eredmény: az ágazati jellegű katasztrófák (árvíz, tűz, járvány, közlekedés) területén megfelelő a szabályozottság, a felszámoláshoz szükséges erők, eszközök elfogadható szinten rendelkezésre állnak,

de az ágazati méreteket meghaladó eseményeknél hiányzik vagy csak késve, kormányzati szinten jön létre ad hoc jellegű koordináló, irányító szervezet.

A helyzet megváltoztatására teendő intézkedések előkészítése a rendszerváltás forratában leállt. Az új közigazgatás ismét elővette a témát, amelyhez az indíttatást a polgári védelem belügyi ágazatba kerülése adta az indíttatást. Több nekirugaszkodás után, 1993. júniusában kormányzati döntés született, a tűzoltóság és a polgári védelem országos irányító szerveit összevonták. Az alkotmányellenes és szakmailag is vitatható helyzetet egy év múlva az Alkotmánybíróság megszüntette. A két országos parancsnokság 1996. január 1-től ismét önállóan működött, sőt az év tavaszán önálló törvényeket hozott az Országgyűlés a tűzvédelem, tűzoltóság, illetőleg a polgári védelem működésére vonatkozóan.

A katasztrófaelhárítás egységes irányítási rendszerét továbbra sem hozták létre. A már jelzett gondokon túl rendkívül határozottan sürgette a megoldást hazánk EU csatlakozási szándéka. Az Unió a csatlakozási feltételekhez sorolta a SEVESO irányelvek jogrendbe iktatását, amely érdemben csak a



Tűzoltók az árvíznel

katasztrófaelhárítás irányítási rendszerének létrehozásával valósulhatott meg.

A törvényelőkészítés 1998 augusztusában kezdődött és – 2/3-os jellege ellenére – alig egy év alatt eredménnyel zárult. Így történhetett, hogy az ezredfordulóra rendelkezésre álltak a katasztrófaelhárítás irányítási rendszerének törvényi alapjai. Az új védelmi ágazat nemcsak új szervezetet, hanem a hatékony működés nélkülözhetetlen személyi feltételeként új képzési rendszert igényelt.

1. A képzési reform jogi és szervezeti alapjai

A törvény – a tűzvédelmi, illetőleg a polgári védelmi törvénytől eltérően – nem tartalmazott a képzésre vonatkozó rendelkezéseket. Ez alapvetően két okra vezethető vissza. Az egyik – a tartalmi ok – hogy a katasztrófa-elhárítás általános irányítása, mint feladat egy szorosan behatárolható résztvevői körre korlátozódik. Akiknek ezt a tevékenységet végezniük kell, csak akkor alkalmasak erre, ha nemcsak a megfelelő általános és szakmai iskolai végzettséggel rendelkeznek, hanem viszonylag hosszabb időn át gyakorlati tapasztalatokat is szereztek. A másik, – a formai ok – hogy a katasztrófavédelmi törvény utolsó jogszabály, és így kimondja, a katasztrófavédelmi kötelezettségeket a polgári védelmi, arra figyelemmel pedig a honvédelmi törvény szerint kell teljesíteni.

A katasztrófavédelem irányításához – kellő gyakorlat hiányában – elhamarkodott dolog lett volna képesítési, szakmai feltételeket megfogalmazni. Így az oktatásra sem volt célszerű tételes szabályokat alkotni.

A katasztrófaelhárítás irányítási feladatainak ellátására a BM Tűzoltóság Országos Parancsnokság és a BM Polgári Védelmi Parancsnokság megszüntetésével, illetőleg összevonásával új országos szintű közigazgatási és rendvédelmi szervezet, a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot (BM OKF) hozták létre. Ez a szervezet látta el a tűzvédelem ágazati irányításából és a tűzoltóságok szaktevékenységének felügyeletéből, továbbá a polgári védelem irányításából adódó feladatokat is. Az állami tűzoltóság és a polgári védelem megyei szintű szerveinek összevonásával alakították ki a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokat. A fővárosban az

önkormányzati, illetőleg állami jelleg miatt megőrizte önállóságát a Fővárosi Tűzoltóparancsnokság és a Fővárosi Polgári Védelmi Igazgatóság.

A két szervezet összevonásával természetesen megtörtént az országos szintű intézményeik integrálása is. Ennek alapján jött létre a BM Katasztrófavédelmi Oktatási Központ (KOK) amely 2000. január 1-el kezdte meg működését. Az új oktatási szervezetnek Belügyminisztérium által meghatározott katasztrófavédelmi, tűzvédelmi (tűzoltó) és polgári védelmi szakképzési és továbbképzési rendszer működtetéséhez kellett a megfelelő szakmai alapok és a logisztikai háttérrel biztosítani.

A KOK a BM Oktatási Főosztály alárendeltségébe került. Ez egyfelől előnyt jelentett mert közvetlen lehetősége volt a rendvédelmi oktatást végző társintézetekkel a szorosabb együttműködésre. Ugyanakkor hátrányt is jelentett, mert a szakmai kapcsolattartás fellazult, és ez kedvezőtlen volt az oktatás naprakészségét illetően. A Belügyminisztérium szervezetében történt változtatások következtében az irányító főosztály szerepét 2001-től a BM Oktatási Igazgatóság vette át. Ezzel a KOK gazdasági függetlensége jelentősen csorbul, mert egyes funkciók az Oktatási Igazgatósághoz kerültek és a KOK csak részben önálló gazdálkodású szervként működhetett.

A KOK számára fontos volt a stabilitását illetően, hogy elfogadják állománytábláját és Szervezeti és Működési Szabályzatát. Ez 2001-ben történt meg. Ugyancsak a működési dokumentumok között volt kiemelkedő szerepe a katasztrófavédelmi képzési rendszerre és az egyes képzési formákra vonatkozó, a belügyminiszter által jóváhagyott Katasztrófavédelmi Képzési Koncepciónak. Ezt 2001-ben dolgozták ki, de tényleges alkalmazására csak 2002, illetve 2003-ban történtek konkrét intézkedések.

A képzési koncepcióból a rendszer korszerűsítésére vonatkozó elgondolásokat indokolt kiemelni:

- Alapvető elvárás, hogy a szakmai képzési rendszer – ahol arra lehetőség van – a magyar felsőoktatási és szakképzési rendszer szerves része legyen, illeszkedjen a jogszabályokhoz és teljes körűen szolgálja a katasztrófavédelem, a tűzvédelem és a polgári védelem képzési igényeit.
- Alapvető elv, hogy a képzések épüljenek egymásra, érvényesüljön a fokozatosság, ahol erre

mód nyílik ott az átjárhatóság, és nyíljon lehetőség az egyes oktatási intézmények horizontális és vertikális kapcsolatára.

- Adjon alapot a karierszisztéma működéséhez, tegye lehetővé a követelmények és feltételrendszerek megismerhetőségét, segítse elő, hogy az érintettek szakmájukat élethivatásnak tekintessék.
- A rendszer teljes egészében feleljen meg a szakmai elvárásoknak, adjon megfelelő tudásszintet mind a hivatásos, mind a polgári állomány számára, valamennyi képzési formában.
- Legyen gazdaságos ugyanakkor sem minőségi sem mennyiségi értelemben ne vezessen túl-, illetve alulképzéshez.
- A korszerűsített képzési rendszer bevezetése úgy valósuljon meg, hogy a már működő képzéseket ne veszélyeztesse, ugyanakkor a valós igényeket fedje le.

A képzési rendszer célcsoportjait illetően a koncepció szintenként és szakterületenként fogalmazta meg az igényeket, illetőleg az egyes képzési formákat:

- A polgári állomány képzésére vonatkozóan különbséget tett a közalkalmazotti állomány, és a köztisztviselői állomány képzésénél. A köztisztviselői állomány tekintetében szakmai képzés bevezetését nem tartotta indokoltnak.
- A közalkalmazotti állomány esetében is csak az alapismereti tanfolyamot kezdeményezte a katasztrófavédelmi képzés tekintetében.
- A hivatásos állományúaknál katasztrófavédelmi alaptanfolyam szervezését tartotta indokoltnak a hivatásos katasztrófavédelmi szervek nem szakmai beosztásban foglalkoztatott tagjai részére.
- A hivatásos állomány felsőfokú szakmai képzésében a katasztrófavédelmi szervező szak indítását tartotta célszerűnek a katasztrófavédelem hivatásos szervei és a hivatásos önkormányzati tűzoltóság felsőfokú állami végzettséggel rendelkező tagjai részére.
- A katasztrófavédelmi tiszt (katasztrófavédelmi menedzser) képzésben azok a polgári jelentkezők részesülnek az elgondolások szerint, akik a tűzoltóságnál illetve a katasztrófavédelemben kívántak elhelyezkedni. A képzést a Rendőrtiszti Főiskola Katasztrófavédelmi Tanszék

szervezésében a szak akkreditációját követően lehetett megkezdeni.

- A tűzoltóképzés három szinten valósult meg a koncepció szerint, így az alapfokú tűzoltó képzés a tűzvédelmi technikus képzés és a tűzvédelmi mérnökképzés. Ezen túlmenően a koncepció tartalmazza a speciális tűzoltó szaktanfolyamokra, illetőleg a polgári tűzvédelmi szakemberek képzésére vonatkozó elgondolásokat.

A KOK képzési tevékenységével kapcsolatos alapvető rendelkezéseket határozott meg a katasztrófavédelmi a tűzvédelmi és a polgári védelmi képzés rendszeréről és a képesítési követelményekről szóló 32/2002 (XII.12.) BM rendelet. A jogszabály összefoglalta a három szakterületre vonatkozó képzési formák alapvető jellemzőit, valamint tartalmazta a megszerezhető és az elismerhető képesítéseket. Ez egyértelműen meghatározta, hogy a beiskolázások tervezésénél, illetve az új felvételek során milyen állami illetőleg szakmai képesítés meglétét kell vizsgálni, vagy megszerzését követelményként előírni.

Hasonló fontosságú volt a 49/2002 (VII.26.) OM rendelet, amely az Országos Képzési Jegyzékbe tartozó katasztrófa és tűzvédelmi szakmákat határozta meg. A rendelet szerint a két szakterületen 7 új szakmát ismertek el. E szabályozáshoz kapcsolódik a 16/2003 (IV.28.) BM rendelet, amely a belügyminisztériumhoz tartozó OKJ-s szakmák szakmai és vizsgakövetelményeit határozta meg.

Komoly elismerést jelentett a KOK számára, hogy a katasztrófa és tűzvédelmi képzések tekintetében a belügyminiszter szakmai vizsgaközpontnak jelölte ki. Az erre vonatkozó rendelkezéseket a 30/2003 (VII.11.) BM rendelet tartalmazta.

E jogszabályok alapvető jelentősége, hogy a kor követelményeinek megfelelően nyitották a korábban zárt és kizárólag az adott rendészeti testületeken belül elismert szakmai iskolák körét általánossá tették befogadottságukat, ugyanakkor lehetőséget adtak arra is, hogy azok egy részét – amelyek nem kifejezetten a rendészeti szerv működéséhez közvetlenül kapcsolódtak – a szervezeten kívüliek is igénybe vehessék.

Az Európai Unióhoz történt csatlakozásunkat követően a hazánkba folyó szakképzésekre is figyelembe kellett venni a kötelező uniós normákat. Ennek következtében csaknem a felére (850-ről 480-

ra) kell csökkenteni az államilag elfogadott szakképzések számát. Ez érinti a KOK hatáskörébe tartozó szakképzéseket is. Valószínűséggel csökkenni fog az alapképzések száma és az egymásra épülő képzésekhez kapcsolódó modulok útján valósulhat meg a teljes körű képzési rendszer.

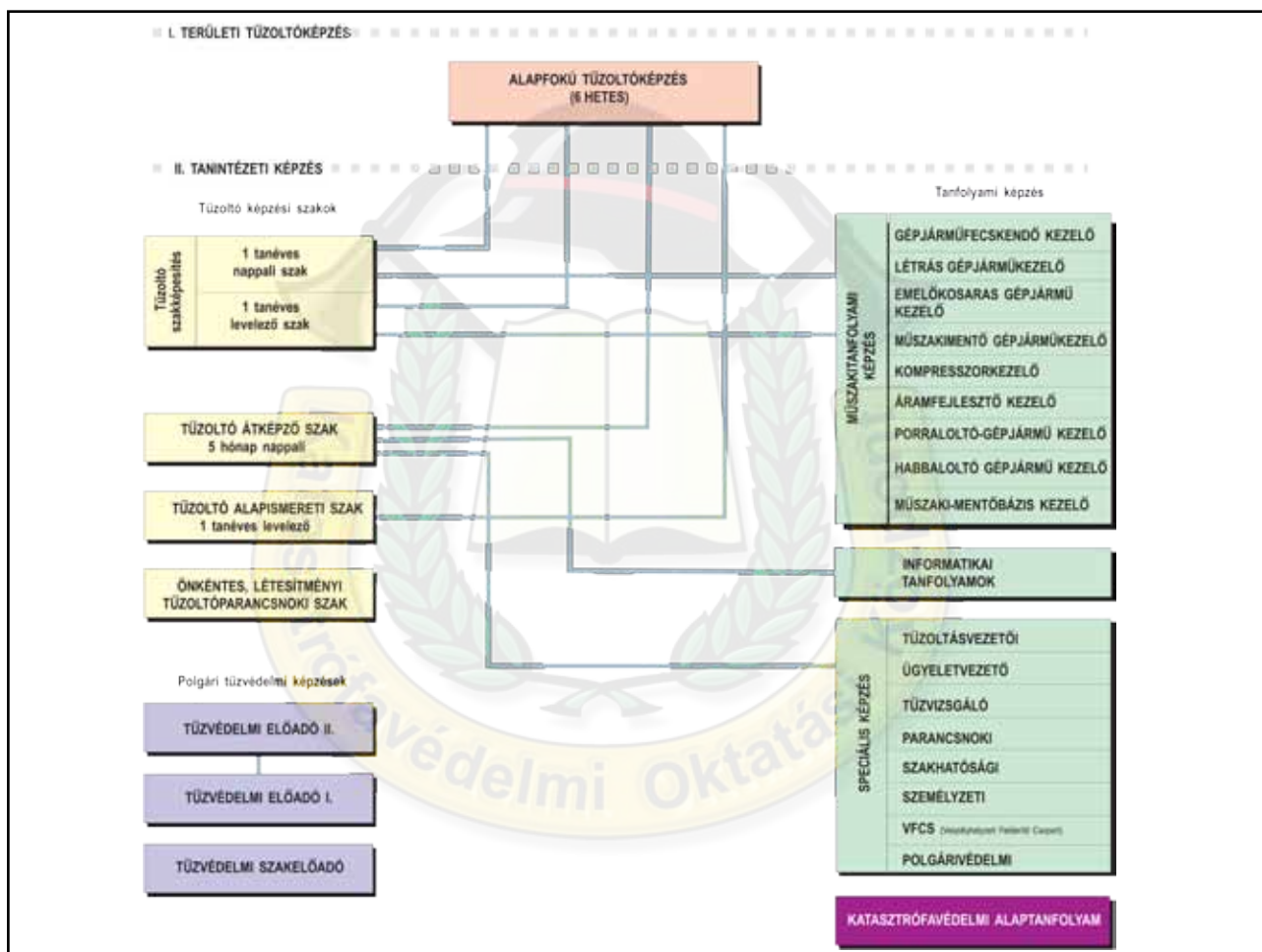
A 2006-os esztendő több jelentős szervezeti és szabályozási változása érintette a KOK szervezetét és működését is. Az év közepén megszűnt a Belügyminisztérium. Feladatait az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, illetőleg az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium vették át. A katasztrófavédelem, a tűzvédelem és a polgári védelem – mint jelentős mértékben önkormányzatokhoz kapcsolódó feladat – az önkormányzati és területfejlesztési miniszter irányítása alá tartozott. Ugyanakkor a Belügyminisztériumhoz kapcsolódó tanintézetekkel együtt az igazságügyi és rendészeti tárca szervezetébe került az Oktatási Főigazgatóság.

A KOK esetében ez azt jelentette, hogy irányítását átvette 2007 január 1-gyel az OKF.

Módosult a tűzvédelmi törvény is, amely a biztosítók tűzvédelmi hozzájárulásának mértékét 1,5 %-ra emelte, azzal a kiegészítéssel, hogy ez az összeg a jövőben a tűzoltóképzést szolgáló technika fejlesztésére is használhatóvá vált.

Az irányítás váltásnak megfelelően új Szervezeti és Működési Szabályzat lépett hatályba. Ez a KOK feladatait a következőkben foglalta össze.

- A tűzoltó, katasztrófa-, és polgári védelmi, valamint a tűzvédelmi jellegű munkakört betöltők szakmai képzése, továbbképzése.
- Műszaki (tűzoltótechnika kezelő) tanfolyamok, vizsgák.
- Vizsgaszervező központi feladatok.
- A tűzoltóság és a katasztrófavédelem tisztii állományának periódikus továbbképzése.
- Speciális katasztrófa- és tűzvédelmi, valamint polgári védelmi felkészítések.



- Nyelvtanfolyamok.
- Informatikai tanfolyamok.

Ebben az évben az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium feladatkörét kettéosztották. Az Önkormányzati Minisztérium hatáskörében maradt a katasztrófavédelem, polgári védelem, tűzvédelem irányítása vagy ahogy a korábbi kormány- feladatokat elosztó jogszabály fogalmazott: a katasztrófaelhárításért felelős miniszter maradt a szakterületek ágazati irányítója. Ez a változás a KOK működési körét és szervezeti rendjét nem érintette.

2. A képzés hagyományos és új arculata

Az elmúlt évtized nem csak új képzési formák kialakítását jelentette, hanem a hagyományos képzések esetében is – a tartalmi korszerűsítések mellett – formai változásokat is hozott. A tűzoltó képzés (alapképzés) időtartamában is változott és

volt, hogy részben a KOK hatáskörébe tartozott. Az átképző teljes egészében új arculatot kapott, mert a tűzoltó ismereteken túl egy időre a polgári védelmi és katasztrófavédelmi ismeretekkel is kiegészül. Hasonló helyzet volt a tűzoltó technikai képzésnél is, amely átmenetileg a tűzoltó és katasztrófavédelmi technikus szakképzésként folytatódott. Itt jelentkeztek új elemek, amelyek nemcsak a hallgatók, hanem az oktatók számára is eddig ismeretlen feladatot jelentettek. Csak tartalmi módosulás történt a tűzvédelmi előadó, a tűzvédelmi főelőadó illetőleg a tűzoltótechnika kezelő tanfolyamok tematikájában.

Ha áttekintjük a KOK működésébe tartozó tűzoltó, katasztrófavédelmi és polgári védelmi felkészítéseket, akkor azokat a következő táblázatban foglalhatók össze.

E képzések közül – jellegüknél fogva – a tűzoltósághoz, illetőleg a tűzvédelemhez kapcsolódókat indokolt kiemelni:



A katasztrófa- és tűzvédelmi szervező II. szakasz (2004)



Gyakorlat a Hajógyári szigeten (2007)

Katasztrófa és tűzvédelmi szervező (tiszt) szakképesítés

A belügyminiszter irányítása alá tartozó katasztrófa- tűz- és polgári védelmi feladatokat – beleértve az oktatást is – végző, a hivatásos szervek állományában felsőfokú iskolai végzettséghez, a szakképesítéshez kötött szakmai beosztások köre. Követelmény a katasztrófavédelem és az együttműködő területek jogszabályainak, valamint alkalmazott szabványainak átfogó ismerete, azok alkalmazásának képessége. A komplex szervezeti, alkalmazási és technikai jellegű ismeretek birtokában a katasztrófaesemények megelőzése, hatósági és veszélyhelyzet-kezelési területeken is képesnek kell lenni, különböző szintű vezetői, végrehajtói és oktatói munkakörök ellátására.

A polgári védelem területén a felsőfokú szakképzettséghez kötött munkakörökben a lakosság és anyagi javak védelmének megszervezése.

A tűzoltási és műszaki mentési felsőfokú szakképzettséget igénylő munkakörökben végzett különböző szintű parancsnoki, osztályvezetői, illetve szakelődői munka során a szolgálatparancsnokok munkájának irányítása, a képzés-, továbbképzés szervezése és a tevékenység végrehajtásának ellenőrzése. Szolgálatparancsnoki beosztásban alapvető tevékenység a megszerzett ismeretek hatékony alkalmazása a tűzoltás és műszaki mentés területén. Ennek során fő tevékenysége a mindenkori tűzoltói tevékenység irányítása, a beosztotti állomány tovább-

képzésének szervezése, a gyakorlati feladatok végzése. A beavatkozások környezeti hatásainak kezelése.

A felsőfokú szakképesítést igénylő tűz-megelőzési és katasztrófavédelmi munkakörökben végzett tevékenység során a katasztrófa- és tűzvédelmi igazgatással összefüggő jogszabály rendszer, valamint a létesítés és használat tűz- és katasztrófavédelmi követelményeinek alkalmazása, valamint a tűzvizsgálati eljárás lefolytatása.

Katasztrófa és tűzvédelmi technikus szakképesítés

A katasztrófa és tűzvédelmi technikus a tűzoltóság és a katasztrófavédelem szervei által végzett tűzoltási, műszaki mentési, katasztrófavédelmi és technikai jellegű operatív tevékenység végzésére és egy rajirányítására alkalmas középfokú végzettségű szakember.

Feladata a tűzoltási, műszaki mentési és katasztrófavédelmi feladatok végzése során az emberélet és anyagi javak védelme, a tüzek terjedésének megakadályozása és eloltása, a tűz- és káresetek helyszínén a további veszélyek megszüntetése, a szükséges biztonsági intézkedések végrehajtása a keletkezett károk követelményeinek elhárítása, a tűz- és káresekkel kapcsolatos adatszolgáltatás, valamint a keletkezési körülmények vizsgálata.

Mindennapos munkája során a szolgálatvezetés alapjainak alkalmazásával ellátja a készenléti szolgálattal járó tevékenységeket.

Tűzoltó szakképzés

A tűzoltóságoknál rendszeresített beosztott tűzoltói munkakörök.

- a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek, valamint az önkormányzati tűzoltóság szolgálati viszonyban álló tagjai szolgálati viszonyának egyes kérdéseiről és a személyügyi igazgatás rendjéről szóló BM rendeletben meghatározottak, valamint
- a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek, valamint az önkormányzati tűzoltóság hivatásos szolgálati viszonyban álló tagjaival kap-



2007 nyarán 580 fő tett alapfokú vizsgát

csolatos munkáltatói jogkörök szabályozásáról, valamint e szerveknél rendszeresített hivatásos beosztások meghatározásáról szóló BM rendeletben meghatározott munkakörök,

- önkéntes és létesítményi tűzoltóságoknál főállásban ellátott tűzoltói munkakörök, tűzoltó egyesületeknél tűzoltói feladatok.

A tűzoltó a hivatásos önkormányzati, az önkéntes és létesítményi tűzoltóságoknál készenléti szolgálatot lát el, ügyeleti tevékenységet végez, raj kötelekben tűzoltási és műszaki mentési feladatokat hajt végre, valamint közreműködik katasztrófa veszélyek elhárításában és a katasztrófaesemények felszámolásában.

A tűzoltási feladatokon belül végzi a veszélyeztetett emberek és anyagi javak megmentését, a tüzek oltását, és a kapcsolódó közvetlen veszélyek elhárítását. Tűz- és robbanásveszélyt jelentő helyzetekben közreműködik a biztonsági intézkedések végrehajtásában. Műszaki baleseteknél, kár- és katasztrófaeseményeknél az élet- és a műszaki mentés feladatainak végzése mellett részt vesz a károk és a következmények felszámolásában.

Tűzvédelmi előadó szakképesítés

A gazdálkodó tevékenységet folytató magánszemélyek, jogi személyek, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek tűzvédelmi tevékenységének szervezése, irányítása és ellenőrzése. Az építmények és létesítmények biztonságos működtetésének megszervezése. Jogszabályban meghatározott esetekben a tűzvédelmi feladatok önálló ellátása, jogszabály alapján kiemelt veszélyesebb gazdálkodó szervezeteknél beosztott tűzvédelmi munkatársként történő munkavégzés. A kötelező tűzvédelmi szabályok alkalmazása, érvényesítése. A tűzvédelem helyi szabályozásainak elkészítése és naprakészen tartása. A munkavállalók tűzvédelmi oktatásának és felvilágosításának megszervezése. A tűzvédelemmel összefüggő adminisztrációs feladatok ellátása. Közreműködés a gazdálkodó szerv tűzvédelmi szervezetének kialakításában.

Tűzvédelmi főelőadó szakképesítés

A gazdálkodó tevékenységet folytató magánszemélyek, jogi személyek, jogi személyiséggel nem



Tűzvédelmi előadói tanfolyam (2007)

rendelkező szervezetek tűzvédelmi tevékenységének szervezése, irányítása és ellenőrzése. Munkavállalóként és vállalkozóként – tűzvédelmi szempontból akár a legveszélyesebb létesítményekben is – a tevékenységek rendszerszemléletű tűzvédelmi biztonságának önálló, szakszerű elemzése és értékelése. A szükséges, illetve igényelt védelmi koncepció kialakítása, továbbá a tűzvédelmi rendszer működtetése, irányítása.

Különböző biztonsági területekkel való konstruktív együttműködés.

A kötelező tűzvédelmi szabályok alkalmazása, érvényesítése. A munkavállalók tűzvédelmi oktatásának és felvilágosításának végzése, segédanyagok készítése. A tűzvédelemmel összefüggő adminisztrációs feladatok ellátása. Tevékenyen közreműködik a munkahelyi szervezet tűzvédelmi szervezetének kialakításában. Nagy méretű és különösen veszélyes gazdálkodó szervezeteknél a tűzvédelmi szervezet tevékenységének szervezése és irányítása.

Tűzoltótechnika kezelői alap- és kiegészítő típusanfolyamok

A hivatásos önkormányzati, a létesítményi és az önkéntes tűzoltóságok részére olyan gépkezelők képzése, akik a 32/2002. (XII.12.) BM rendeletben megjelölt géptípusok működtetésében valamint kezelésében megfelelő szintű és minőségű elméleti és gyakorlati ismerettel rendelkeznek.

A képzettséggel rendelkezők a gépek sajátosságait figyelembe véve legyenek képesek a tűzoltóság tűzoltási, műszaki mentési és katasztrófa-elhárítási feladataik végrehajtása során az adott gépe önálló és szakszerű kezelésére.

A kezelők a képezettség megszerzése után rendelkezzenek gépkezelői szintű karbantartási és hibaelhárítási feladatok végrehajtásához szükséges ismeretekkel. A KOK számára változatlanul kiemelt fontosságú feladatot jelentett az önkéntes és a létesítményi tűzoltóparancsnoki képzés. Ennek fontossága a köztestületi tűzoltóságok számának és szerepének növekedésével, illetőleg a főfoglalkozású létesítmé-

nyi tűzoltóságok alkalmazásával tovább erősödik. Ez a képzés kétféle formában valósult meg, részben a tanintézet által önállóan szervezett módon, részben pedig a megyei igazgatóságok, illetőleg tűzoltó szövetségek szervezésével, kihelyezett formában. A kihelyezett tanfolyamok képzési követelményeinek megvalósulását a KOK által delegált vizsgabizottsági elnök ellenőrizte.

Új képzési formaként jelentkezett a különféle csoportos és kiscsoportos képzések bevezetése. Ezek közül voltak olyanok amelyek visszatérő jelleggel szinte a féléves képzési program részét alkották, mások viszont egy-egy aktuális téma (fontosabb jogszabályok átfogó értelmezése és alkalmazási gyakorlatának kialakítása) feldolgozását jelentették.

Ilyen tanfolyami képzések voltak

- Tűzvizsgáló,
- polgári védelmi kirendeltségvezető,
- tűzoltás és műszaki mentés vezetői tanfolyama,
- vezetés és pszichológia a tűzoltóságban,
- a tűzoltói beavatkozások veszélyes anyagok jelenlétében,

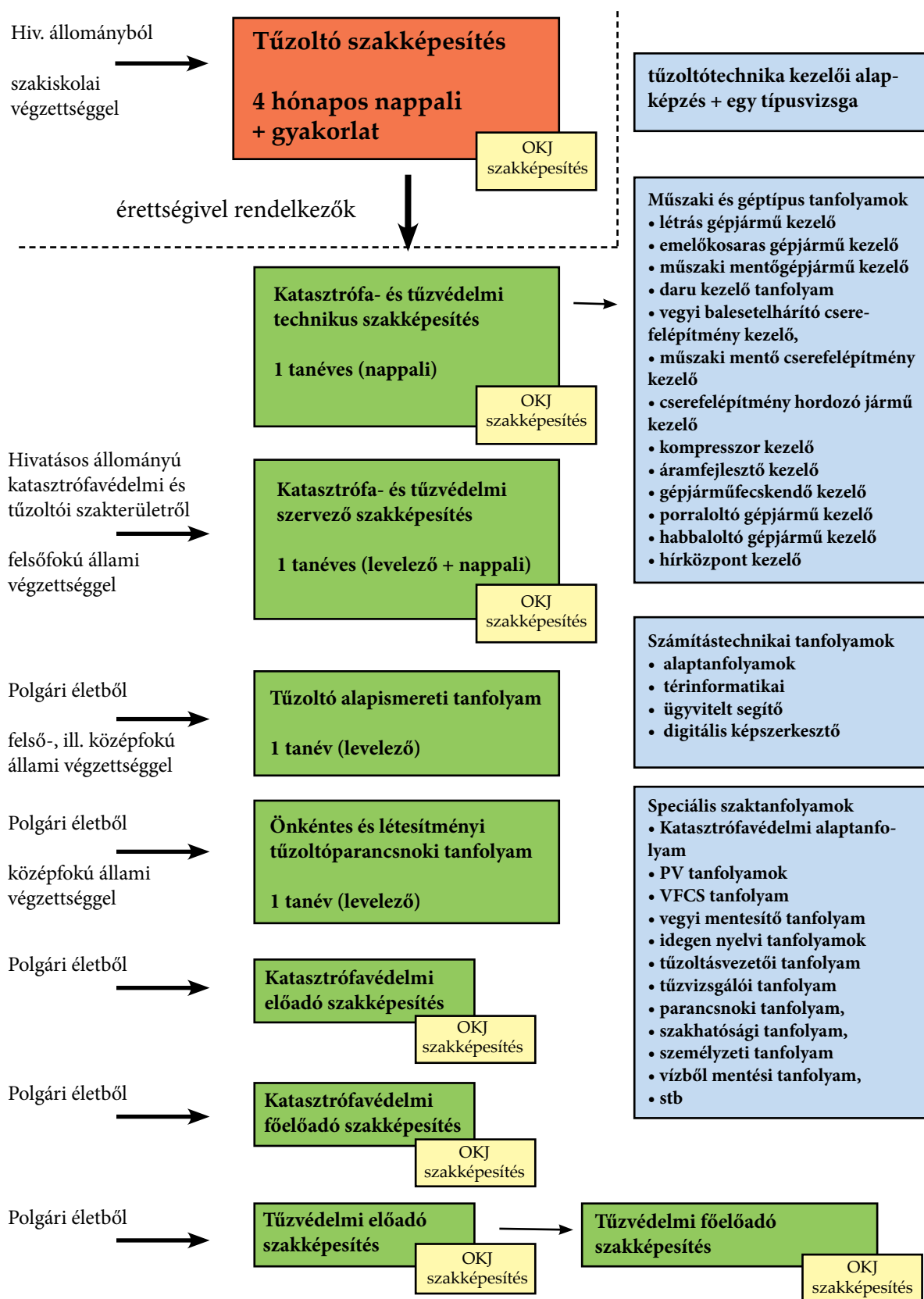
- informatikai tanfolyamok,
- VFCS alaptanfolyamok,
- a közigazgatási eljárási törvény gyakorlati alkalmazása.

A KOK közreműködik a felsőoktatási intézményekben működő szakmai oktatás segítésében is. Ez a gyakorlat már akkor kialakult, amikor az YBL Miklós Műszaki Főiskolán megkezdődött a tűzvédelmi üzem-mérnök képzés. A főiskolai hallgatóknak ugyanis nem volt lehetőségük a tűzoltóságnál használt felszerelések, járművek, védőeszközök megismerésére, ezért azokra a KOK illetve jogelőd szervei nyújtottak módot. Hasonlóan alakult a helyzet a Rendőrtiszti Főiskolán 2004-ben indult katasztrófavédelmi szak esetében is. Itt a gyakorlati oktatáson túl a KOK tanárai közreműködtek és folyamatosan közreműködnek egy-egy tantárgy részbeni vagy teljesen önálló oktatásában is (műszaki ismeretek, tűzoltás, műszaki mentés, katasztrófaelhárítás beavatkozási rendszere stb.). Ugyancsak lehetőséget kapnak a gyakorlati képzésre a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen szervezett katasztrófavédelmi képzésben résztvevők is.



Műszaki tanfolyam a Laktanya utcában

A BM KOK KÉPZÉSI STRUKTÚRÁJA 2003-tól





Az RTF Katasztrófavédelmi Tanszék hallgatói szerelési gyakorlaton (balra)



Veszélyhelyzet felderítő tanfolyam, Pécel, 2005 (jobbra)

3. A működési feltételek

A rendszerváltást követően jelentősen gyarapodott az oktatást végző vagy abban közreműködő tanári és oktatói állomány általános és szakmai műveltsége. Ez a folyamat az elmúlt években tovább erősödött. Egyre több olyan fiatal oktató kerül az egyes szakcsoportokhoz aki két vagy három felsőfokú képzettséggel is rendelkezik. Számukra nem jelent gondot a szakmai anyagok elméleti elsajátítása és magas színvonalon történő tovább adása. Szakmai műveltségük bővítését segíti elő, hogy közöttük mind többen idegen nyelvismerettel is rendelkeznek. Számukra a gyakorlati tapasztalatok hiánya okoz gondot mert vagy közvetlenül az egyetem, főiskola elvégzését követően kerültek tanári státuszba, vagy csak nagyon rövid időt töltöttek el a tűzoltóságnál illetőleg a katasztrófavédelemben. Jelentős igénybevételük azonban nem teszi lehetővé, hogy hosszabb időre gyakorlati kihelyezésben vehessenek részt.

Az oktatók körében ma még nem jellemző, de egyre inkább követelmény lesz, amit napjainkban már néhányan eredményesen próbáltak meg: a tudományos fokozat megszerzése. Van már több olyan oktató, aki ilyen fokozattal rendelkezik és jelenleg is többen készülnek a doktorandusz iskola keretében fokozat szerzésre.

Viszonylag kiegyensúlyozott az idősebb és a fiatalabb tanárok, oktatók aránya. Ez elősegíti, hogy a fiatalok elsajátítsák a szakmai és a pedagógiai tapasztalatokat, ugyanakkor folyamatosan bekapcsolódjanak a tanításba, illetőleg az ahhoz szorosan kapcsolódó oktatói tevékenységekbe (jegyzetírás, tudományos kutatás, konferenciákon továbbképzéseken való részvétel szaklapokban történő publikálás).

Folyamatosan bővültek az oktatás materiális feltételei. A KOK megalakulásával visszakerült a péceli objektum, amely nemcsak a képzési feladatok ellátására alkalmas, hanem jó lehetőséget ad tudományos konferenciák és nemzetközi rendezvények szervezésére is.

Korábban komoly gondot jelentett, hogy a KOK és elődei az oktatási, képzési tevékenységet több, egymástól jelentős távolságra lévő objektumban végezték. Ezeknek az objektumoknak a köre bizonyos tekintetben szűkült, de volt olyan terület is, ahol növekedett.

A Nagytarcsai objektumból a Laktanya utcai központi bázisra került a pszichikai gyakorlópálya, az áthelyezést követően a vidéki telepet értékesíteni lehetett. A befolyt összegből megtörtént a tornaterem átalakítása, bővítése és felújítása. Figyelemmel arra, hogy a központi bázison csak korlátozott szabadterei lehetőség van a sport tevékenység gyakorlására, ezért különösen fontos, hogy a megnövelt



Honlapunk nyitóoldala (2006)

méretű tornaterem, valamint az ahhoz kapcsolódó kondicionáló terem folyamatosan biztosítja a hallgatóknak és az oktatóknak a napi testedzéshez a feltételeket.

A tornaterem bővítésére az teremtetten meg a lehetőséget, hogy az éttermet és a konyhát sikerült a kollégiumi épület első szintjén elhelyezni. Ezzel javultak a higiénés feltételek, ugyanakkor kulturáltabbá vált az étkezés, és korszerűbb körülmények között végezhetik munkájukat a konyhai dolgozók.

A Kerepesi úton az ORFK használatában álló objektumban kapott lehetőséget arra a KOK, hogy kiképzési célokra használja fel néhány épület részt. Itt a tűzoltó alapképzés folyt, azonban várhatóan a jövőben ez az elhelyezési lehetőség megszűnik.

A Fővárosi Tűzoltó Parancsnoksággal történt megállapodás alapján a korábbinál korlátozottabb mértékben használhatja a KOK a Tas Vezér utcai objektumot. Itt a műszaki tanfolyamokat, az önkéntes és a létesítményi tűzoltó parancsnokok képzését végzik, illetőleg kollégiumi elhelyezés igénybevételére nyílik mód.

A KOK ebben az évtizedben sem tudott érdemben az oktatás technikai feltételein javítani. A gépjárműfecskendő állomány és a különleges szerek egyaránt rendkívül elhasználódottak, némelyik életkora meghaladja a 20 évet. Figyelembevételével, hogy az oktatás során ezeket folyamatosan használni kell, a műszaki életkoruk még rosszabb képet mutat mint a valóságos. Ebből adódik valamint, hogy több olyan felszerelés sincs az intézet használatában, amely a képzéshez nélkülözhetet-

len, hogy a felszereléseket a hivatásos önkormányzati tűzoltóságtól kell kölcsönözni. Ez sem a tűzoltóságnak, sem a KOK-nak nem megoldás, mert az egyre jobban növekvő beavatkozások miatt a felszerelések nélkülözése rendkívül kockázatos, ugyanakkor saját eszközök hiányában stabil képzési terveket, órarendeket nem lehet megbízhatóan összeállítani. Ezeket az évtizedes gondokat sem a KOK, sem a Minisztérium sem az OKF saját erejéből nem tudja megoldani. Annak ellenére, hogy a tűzvédelmi törvény már említett módosításával a biztosítói hozzájárulásból mód nyílna a technikai fejlesztésre, a pályázatokhoz a saját rész megteremtésére ebben az évtizedben sem volt megfelelő forrás.

A KOK informatikai hálózati rendszerének működtetésében problémát jelent az amortizálódott számítógépek cseréjének elmaradása és az alkalmazott szoftverek jogtisztasága. Ma már ezek az eszközök nem csak a képzéshez szükségesek, hanem nélkülözhetetlenek az oktatók és a hallgatók felkészüléséhez is. Az interneten található szakmai ismeretek nélkül ma már elképzelhetetlen lépést tartani a szakmai fejlődéssel. Ezt kívánja elősegíteni a KOK internetes portálja, amely aktuális információkat közöl a különböző képzési formákról a szakmai feladatokról, az oktatásszervezési és tantervi témákról, továbbá a jogszabály értelmezésekről és a képzéshez kapcsolódó információkról. Ezek népszerűek a hallgatók és a területi szervek állománya körében is.



Professzor lett az igazgató (2006)



A hallgatók birtokba vették felújított kondicionáló- és tornatermet



A tűzszimulációs konténer felkészítése (fent) és használata (lent)

4. Fókusz Európára

A KOK és jogelődei az előző ötven évben csak rendkívül mérsékelten vehettek részt a nemzetközi tűzoltó vérkeringésben. Anyagi eszközök hiányában még a külföldiek meghívására sem volt mód, és nagyon ritkán adódott arra alkalom, hogy a tanárok társintézeteket látogathassanak meg, vagy egy-egy delegáció tagjaként más országok tűzoltóságaival ismerkedjenek. Mindössze a külföldi szaklapok adtak viszonylag folyamatos lehetőséget az ismeretszerzésre, ezt azonban a többség nyelvismeretének hiánya alakjában megakadályozta.

Ebben jelentős változást hoztak az utóbbi évek. A KOK 2003-ban bekapcsolódott az Európai Tűzoltó Iskolák Szövetségének (EFSCA) tevékenységébe. Ez a fórum segítséget nyújtott az uniós csatlakozásból adódó feladatok végzéséhez és bepillantást adott az uniós országok tűz- és katasztrófavédelemmel foglalkozó oktatási intézményeinek életébe. A szervezetnek 2004-ben tagja lett a KOK, mert ekkor vált hazánk is az Európai Unió teljes jogú tagjává.

A 2004-es év jelentős változást hozott az intézet nemzetközi kapcsolataiban. Nem csak az EFSCA tagság adta az előbbre lépést, hanem az a kezdeményező készség is, amely a KOK vezetői és tanári karában megfogalmazódott. Ebben az évben kezdődött azoknak a nemzetközi konferenciáknak a sora, amely azóta sem szakadt meg és jelentős mértékben hozzájárult az intézet munkatársai és hallgatói látókörének kiszélesítéséhez.

2004 áprilisában Pécelen azon országok tűzoltó iskolái számára tartott nemzetközi konferenciát a KOK, amelyek az év május 1-jével csatlakoztak az Európai Unióhoz. Az volt a cél, hogy a csatlakozó országok felkészülhessenek az uniós tagságból adódó feladatokra és megismerjék egymást az együttműködés érdekében. A kezdeményezésnek komoly sikere volt, több ország is felajánlotta, hogy a következő évben megszervezi a konferenciát, erre azonban azóta sem volt a KOK-on kívül más vállalkozó. Így azután a tematikussá váló rendezvényekre továbbra is hazánkban nyílt lehetőség:

- 2005-ben *Az oktatás, képzés, továbbképzés szerepe a tűzvédelemben és a katasztrófaelhárítás hatékonyságában* címmel volt kétnapos konferencia. Ehhez kapcsolódott a Q4 országok szakértőinek talál-

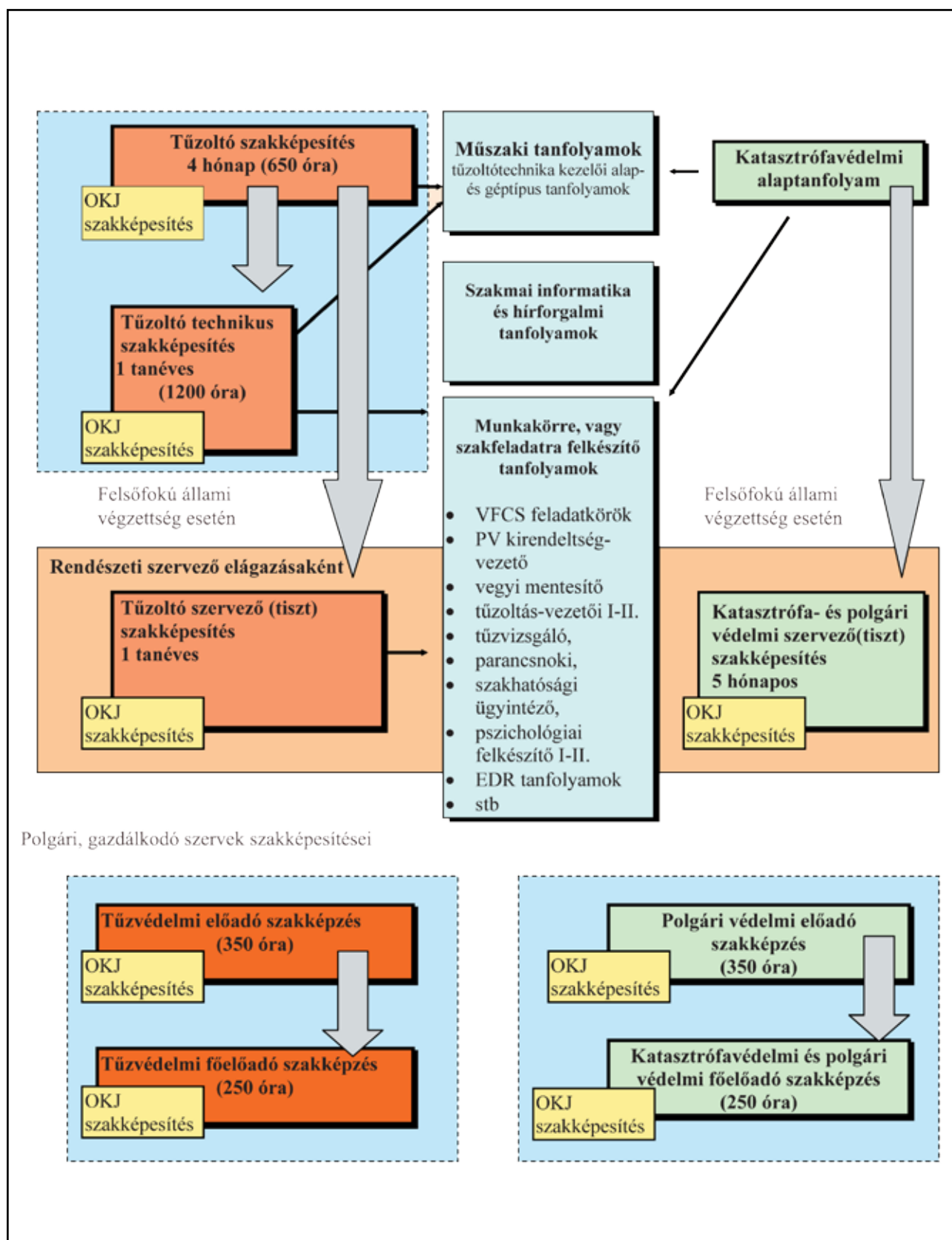


A 2004-es nemzetközi konferencia megnyitója

kozója (ez a szervezet Olaszországot, Magyarországot, Romániát és Szlovéniát tömörítette azzal a céllal, hogy az uniós tagország Olaszország a többiek felkészítését segíti). E konferencián kétoldalú találkozók is voltak a KOK és a román iskola vezetői között.

- 2006-ban a nemzetközi konferencia témája a tűzoltó gépjárművek és felszerelések szerepe a tűzoltó és katasztrófavédelmi képzésben címen várta a résztvevőket. A tűzoltó iskolákon kívül képviselték magukat több hazai és külföldi tűzoltószergyártó és forgalmazó cég képviselői is.
- 2007-ben szomorú aktualitást adott a Pécelre szervezett konferenciának, hogy az előző év augusztusában egy, a Műegyetemen történt pinceszűznél a beavatkozás során három tűzoltó veszítette életét. Tragédiájuk oka, hogy nem volt elegendő a levegő számukra a tűz színhelyéről a kijutáshoz. Ebből adódóan a konferencián a tűzoltók egyéni védőfelszereléseivel foglalkoztak a hazai és a külföldi előadók és a rendezvény a védőfelszerelések és védőeszközök bemutatását szolgáló kiállítással is kiegészült.

A KOK nem csak az EFSCA rendezvényein vesz részt rendszeresen, hanem kétoldalú kapcsolatokat is kialakított osztrák, román, szlovén, szlovák, német és lengyel tűzoltó és katasztrófavédelmi iskolákkal. Így egyre több alkalom nyílik arra, hogy külföldi oktatók ismertessék meg saját országaik képzési módszereit Magyarországon, ugyanakkor az intézet tanárai is eljuthatnak külföldi oktatási intézményekbe az ott folyó munka helyszíni tanulmányozására.



A tűzoltóság, katasztrófavédelem és polgári védelem OKJ keretében tervezett felkészítési rendszere